

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประเมินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) ประเมินกระบวนการ (Process evaluation) และประเมินผลผลิต (Product evaluation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

4.1 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น

ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด 2 คน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ 6 คน และครูประจำกลุ่ม 6 คน ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และครูประจำกลุ่ม เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น

ประเด็นที่ประเมิน	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านบุคลากร		
1.1 จำนวนบุคลากร	8*	
1.1.1 บุคลากรที่เป็นข้าราชการ		
- เพียงพอ	0	0
- ไม่เพียงพอ	8	100
1.1.2 บุคลากรที่เป็นลูกจ้าง		
- เพียงพอ	8	100
- ไม่เพียงพอ	0	0

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และครูประจำกลุ่ม
เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น (ต่อ)

ประเด็นที่ประเมิน	จำนวน	ร้อยละ
1.2 การให้แนวปฏิบัติกับบุคลากร	14 ^{**}	
- มี	14	100
- ไม่มี	0	0
2. ด้านงบประมาณ	8 [*]	
2.1 ความเพียงพอ		
- เพียงพอ	0	0
- ไม่เพียงพอ	8	100
2.2 ความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ		
- มีความคล่องตัว	0	0
- ไม่มีความคล่องตัว	8	100
2.3 มีการขอรับบริจาคจากแหล่งอื่น		
- มี	2	25
- ไม่มี	6	75
3. การกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการ	8 [*]	
- มี	8	100
- ไม่มี	0	0
4. ความเพียงพอของสื่อและอุปกรณ์	14 ^{**}	
4.1 สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ		
- เพียงพอ	0	0
- ไม่เพียงพอ	14	100
4.2 สื่อการเรียนการสอน		
- เพียงพอ	0	0
- ไม่เพียงพอ	14	100

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และครูประจำกลุ่ม
เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น (ต่อ)

ประเด็นที่ประเมิน	จำนวน	ร้อยละ
5. การประสานงานกับหน่วยงานอื่น	14 ^{**}	
- ได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่น	14	100
- ไม่ได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่น	0	0
6. ด้านอาคารสถานที่	14 ^{**}	
6.1 อาคารสำนักงาน		
- เพียงพอ	0	0
- ไม่เพียงพอ	14	100
6.2 สถานที่สำหรับใช้ในการเรียนการสอน		
- เพียงพอ	14	100
- ไม่เพียงพอ	0	0

หมายเหตุ * คือ จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ จากเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

** คือ จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ จากเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และครูประจำกลุ่ม

จากตารางที่ 2 เป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ และครูประจำกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น ของการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

4.1.1 ด้านบุคลากร

1) จำนวนบุคลากร ในส่วนที่เป็นข้าราชการประจำในระดับอำเภอยังมี

ไม่เพียงพอ ยังไม่ได้มีรูปตามโครงสร้าง ซึ่งโครงสร้างเต็มรูปแบบนั้นในแต่ละศูนย์
อำเภอจะต้องประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์ 1 คน รองหัวหน้าศูนย์ 1 คน เจ้าหน้าที่
ห้องสมุด 1 คน นักการภารโรง 1 คน และพนักงานขับรถ 1 คน
แต่จากสภาพปัจจุบันพบว่าใน 6 อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีอยู่ 5 อำเภอที่มี
เฉพาะหัวหน้าศูนย์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คือ อำเภอกระนวน อำเภอบ้านฝาง
อำเภอพล อำเภอมีนบุรี และอำเภอหนองเรือ ส่วนอีก 1 อำเภอมีเฉพาะหัวหน้า
ศูนย์ ได้แก่ อำเภอสีชมพู สำหรับบุคลากรที่เป็นครูประจำกลุ่มนั้นมีจำนวนเพียงพอ
เพราะศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจะจ้างครูประจำกลุ่มในลักษณะลูกจ้างชั่วคราว
โดยรับผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรี ซึ่งมีทั้งจากครูประจำการและผู้ที่ยังไม่มียานทำงาน
โดยบุคลากรเหล่านี้ ก่อนที่จะปฏิบัติงานจะต้องผ่านการอบรมจากศูนย์การศึกษา
นอกระวังเรียนก่อน ทั้งนี้จำนวนครูประจำกลุ่มจะต้องสัมพันธ์กับจำนวนนักศึกษาที่รับได้

2) การให้แนวปฏิบัติหรือนโยบายแก่บุคลากร ลูกจ้างชั่วคราวทุกคน
ซึ่งเป็นบุคลากรส่วนใหญ่ของศูนย์การศึกษานอกระวังเรียนอำเภอ จะได้รับการอบรม
ก่อนเข้าปฏิบัติงาน

4.1.2 ด้านงบประมาณ

1) การบริหารงบประมาณปฏิบัติตามแนวของกรมการศึกษานอกระวังเรียน
คือ กรมจะจัดสรรงบประมาณให้แก่ศูนย์การศึกษานอกระวังเรียนจังหวัดโดยใช้ฐาน
เดิมของปีงบประมาณที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ ซึ่งจำนวนเงินที่กรมจัดสรรเป็นค่าใช้จ่าย
ต่อนักศึกษา 1 คน คือ 360 บาท หากยังไม่พอให้ศูนย์การศึกษานอกระวังเรียน
จังหวัดทำเรื่องแจ้งขอของงบประมาณเพิ่มเติม และถ้ายังขาดเหลืออีกก็ให้ใช้เงินบำรุง
การศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระวังเรียนจังหวัดจะจัดสรรงบประมาณแก่ศูนย์
การศึกษานอกระวังเรียนอำเภออีกต่อหนึ่ง

2) ความเพียงพอของงบประมาณ ตามหลักการของการขยายโอกาส
ทางการศึกษา จะต้องยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา และสนับสนุนแบบเรียน อุปกรณ์
การเรียนแก่นักศึกษา โดยรัฐจัดเงินอุดหนุนให้ (กรมการศึกษานอกระวังเรียน,
2534) แต่ปรากฏว่ากรมการศึกษานอกระวังเรียนยังไม่สามารถที่จะหางบประมาณให้
พอเพียงในส่วนนี้ได้ ทุกศูนย์บริการการศึกษานอกระวังเรียนอำเภอประสบปัญหา
งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากศูนย์การศึกษานอกระวังเรียนจังหวัดได้รับจัดสรร
งบประมาณจากกรมการศึกษานอกระวังเรียนมาไม่เพียงพอตั้งแต่ต้น
(ดูตารางที่ 3 ประกอบ)

ตารางที่ 3 งบประมาณที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นได้รับจัดสรร
ในปี 2535 และ 2536

ปี	จำนวนนักศึกษา(คน)		งบประมาณ (บาท)			
	ฐานเดิม	จริง	ที่ได้รับ จัดสรร	ที่ควร จะได้จริง	ที่ไม่เพียงพอ จำนวนเงิน ร้อยละ	
2535	1,132*	1,170	407,520	421,200	13,680	3.25
2536	1,170**	4,887	421,200	1,755,720	1,334,520	76.00

หมายเหตุ * จำนวนนักศึกษา ปีงบประมาณ 2534

** จำนวนนักศึกษา ปีงบประมาณ 2535

3) ความคล่องตัวในการขอใช้งบประมาณ โครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา งบประมาณที่เข้ามาในช่วงแรกไม่เพียงพอกับค่าตอบแทนครู ดังนั้นช่วงระยะประมาณ 2 เดือนแรกของภาคเรียนที่ 1 ครูประจำกลุ่มจึงยังไม่ได้รับเงินค่าตอบแทน ต้องรองบประมาณที่ขอเพิ่มเติมไปยังกรมการศึกษานอกโรงเรียน

4) มีการขอบริจาคสื่อและอุปกรณ์การเรียนจากแหล่งอื่นเช่นในปีการศึกษา 2536 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้ขอรับบริจาคสื่อและอุปกรณ์ จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจากค่ายทหาร ส่วนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ยังไม่ได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้

4.1.3 การกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นได้นำเอาแนวปฏิบัติของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ยังไม่มีการเขียนโครงการขึ้นมาเพื่อกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการของจังหวัดเอง ซึ่งแนวทางหรือวิธีการเพิ่มเป้าหมายผู้เรียน ให้เข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เสนอแนะให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนำไปปฏิบัติ มีดังนี้

- 1) จัดทีมเจ้าหน้าที่แนะแนวออกไปประชุมชี้แจงผู้ปกครองหรือนักเรียนที่กำลังเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามโรงเรียนประถมศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัด
- 2) จัดเจ้าหน้าที่ออกประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้านและชุมชนเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและชักชวนให้ผู้สนใจเข้ามาเรียนในโครงการ
- 3) จัดประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกรูปแบบให้กว้างขวาง เท่าที่จะทำได้ เช่น สถานีวิทยุท้องถิ่น สถานีโทรทัศน์ สื่อ เอกสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว โปสเตอร์ หรือสื่ออื่น ๆ
- 4) จัดโครงการรณรงค์ หรือระดมเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครออกสู่ประตูบ้านทุกบ้านที่มีผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจและชักชวนให้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 5) จัดประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบในรูปแบบอื่น ๆ เช่น จัดประชุมชี้แจงผ่านผู้นำหมู่บ้าน จัดอภิปราย
- 6) ร่วมกับจังหวัดและองค์กรท้องถิ่น เช่น จังหวัด อำเภอ หน่วยทหาร หรือวัด ฯลฯ จัดทำโครงการร่วม เพิ่มความรู้แก่บุคลากรในหน่วยงาน เช่น ทำโครงการพัฒนาระดับความรู้ผู้นำในหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ให้มีความรู้สูงขึ้นเป็นต้น

จากแนวปฏิบัติทั้ง 6 ข้อ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้นำมาดำเนินการอย่างจริงจังตามแนวปฏิบัติ ข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 6 ส่วนแนวปฏิบัติตามข้อ 1 ยังไม่ได้ดำเนินการ และข้อ 3 ดำเนินการได้เพียงเล็กน้อย

4.1.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์

- 1) สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ เช่น แผ่นพับ แผ่นปลิว โปสเตอร์ ม้วนเทป และการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ ยังมีไม่เพียงพอ (ดูตารางที่ 4 ประกอบ)
- 2) สื่อการเรียนการสอน ขาดจำนวนมากไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา เช่น หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ มีประมาณ 60 % ในศูนย์จังหวัด และ 40 % ในศูนย์อำเภอ นอกจากนั้นยังไม่มีขายตามท้องตลาด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนแก้ปัญหาโดยการให้ครูประจำกลุ่มสรุปบทเรียนเพื่อแจกให้นักศึกษา และหมุนเวียนหนังสือเพื่อยืมเรียน ซึ่งนักศึกษาทุกคนต้องทำบัตรห้องสมุด

4.1.5 ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

- 1) ในระดับจังหวัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้เข้าร่วมประชุมระดับจังหวัดกับหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ทุกเดือน เพื่อชี้แจงงานของการศึกษา

นอกโรงเรียน ผ่านผู้บริหารส่วนราชการต่าง ๆ

2) ในระดับอำเภอศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอได้ประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น การประชุมประจำเดือนร่วมกับอำเภอทุกเดือน การเข้าร่วมประชุมกับสภาตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 ครั้งต่อปี การประชุมร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี (ดูตารางที่ 4 ประกอบ)

ตารางที่ 4 การรับทราบโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ตอบได้มากกว่า 1 แหล่ง)

ลำดับที่	แหล่งข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1	ครู-อาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา	10	2.9
2	ครูประจำกลุ่ม	88	25.1
3	หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ	35	10.0
4	กำนัน	44	12.6
5	ผู้ใหญ่บ้าน	190	54.3
6	ประกาศและเอกสารประชาสัมพันธ์	24	6.9
7	แหล่งอื่นๆ เช่น จากเพื่อน	25	7.1

จากตารางที่ 4 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับทราบโครงการจากผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 54.3 รองลงมาจากครูประจำกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 25.1 ในส่วนของเอกสารประชาสัมพันธ์และแหล่งข้อมูลอื่นยังมีในระดับต่ำ

4.1.6 ด้านอาคารสถานที่

1) อาคารสำนักงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จากอำเภอ ตัวอย่าง 6 อำเภอ มีอาคารสำนักงานอยู่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกระนวน อำเภอบ้านฝาง อำเภอมีนบุรี และอำเภอหนองเรือ ส่วนอีก 1 อำเภอใช้สำนักงานร่วมกับศึกษาธิการอำเภอ ได้แก่ อำเภอพล และ 1 อำเภอเข้าอาคาร

เพื่อจัดเป็นสำนักงาน ได้แก่ อำเภอสีชมพู

2) ด้านสถานที่สำหรับใช้ในการเรียนการสอน ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนได้ติดต่อประสานงานเพื่อขอใช้สถานที่กับหน่วยงานอื่น เช่น หอประชุม
อำเภอ โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สภาตำบล และวัด แต่ละ
หน่วยงานได้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

4.2 การประเมินกระบวนการ

การประเมินกระบวนการผู้วิจัยประเมินโดยการสัมภาษณ์ครูประจำกลุ่ม
6 คน ศึกษาธิการอำเภอ 6 คน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 24 คน กำนัน
12 คน ผู้ใหญ่บ้าน 24 คน ประชาชน 120 คน และใช้แบบสอบถามนักศึกษา
350 คน ได้ผลการประเมินดังนี้

4.2.1 การประเมินกระบวนการจากการสัมภาษณ์ครูประจำกลุ่ม
ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ
ประชาชน ได้ผลการประเมินดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินกระบวนการ จากการสัมภาษณ์ครูประจำกลุ่ม
ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
และประชาชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง/ประเด็นที่ประเมิน	จำนวน	ร้อยละ
1. ครูประจำกลุ่ม	(6)	
1.1 ได้ดำเนินกิจกรรมตามแนวปฏิบัติที่ได้รับ	6	100
1.2 ดำเนินการได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ		
- ดำเนินการได้ทั่วถึง	0	0
- ยังดำเนินการไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่	6	100
2. ศึกษาธิการอำเภอ	(6)	
2.1 ได้รับการประสานงานจากหน่วยงานหรือบุคลากร ของการศึกษานอกโรงเรียน		
- ได้รับการประสานงาน	6	100
- ไม่ได้รับการประสานงาน	0	0

ตารางที่ 5 ผลการประเมินกระบวนการ จากการสัมภาษณ์ครูประจำกลุ่ม
 ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 และประชาชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง/ประเด็นที่ประเมิน	จำนวน	ร้อยละ
2.2 การให้ความร่วมมือประชาสัมพันธ์โครงการ		
- ได้ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์โครงการ	6	100
- ไม่ได้ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการ	0	0
3. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา (24)		
3.1 ได้รับการประสานงานจากหน่วยงานหรือบุคลากร ของการศึกษานอกโรงเรียน		
- ได้รับการประสานงาน	15	62.5
- ไม่ได้รับการประสานงาน	9	37.5
3.2 การให้ความร่วมมือประชาสัมพันธ์โครงการ		
- ได้ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์โครงการ	15	62.5
- ไม่ได้ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการ	9	37.5
4. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน (36)		
4.1 ได้รับการประสานงานจากหน่วยงานหรือบุคลากร ของการศึกษานอกโรงเรียน		
- ได้รับการประสานงาน	36	100
- ไม่ได้รับการประสานงาน	0	0
4.2 การให้ความร่วมมือประชาสัมพันธ์โครงการ		
- ได้ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์โครงการ	36	100
- ไม่ได้ช่วยประชาสัมพันธ์โครงการ	0	0
5. ประชาชน (120)		
- เคยรับทราบโครงการ	90	75
- ไม่เคยรับทราบโครงการ	30	25

จากตารางที่ 5 เป็นผลการประเมินกระบวนการ จากการสัมภาษณ์

ครูประจำกลุ่ม ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 ครูประจำกลุ่มได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยเน้นที่ผู้นำหมู่บ้าน มีการประชุมร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งแจ้งให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา แต่ยังดำเนินการไม่ถึงถึงในทุกพื้นที่ ทำได้ประมาณ 30 % ของพื้นที่ที่รับผิดชอบ มีการประกาศทางหอกระจายข่าว แจกแผ่นพับ แผ่นปลิว และปิดประกาศรับสมัคร ทำได้ประมาณ 10 % นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือให้นักศึกษาช่วยประชาสัมพันธ์โครงการอีกทางหนึ่งด้วย

ครูประจำกลุ่มได้เสนอแนะให้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน หาแนวทางเพื่อชี้แจงรายละเอียดและประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนได้รับทราบ เช่น สื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ ให้มากขึ้น เพื่อให้ครูประจำกลุ่ม หรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติงานสะดวกและบรรลุเป้าหมายมากขึ้น ซึ่งครูประจำกลุ่มพบว่า การนัดประชุมประชาชนในตอนกลางคืน จะได้รับความร่วมมือและได้ผลดีกว่าวิธีอื่น และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อจำนวนนักศึกษาที่รับได้ คือ การคมนาคม ผู้นำหมู่บ้าน และมีผู้ที่ได้รับการศึกษาในหมู่บ้านมีงานทำที่ดี

4.2.1.2 ศึกษาธิการอำเภอ ได้รับการประสานงานโครงการจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ โดยได้ทำหนังสือแจ้งและเข้าร่วมประชุมชี้แจงในการประชุมอำเภอ และศึกษาธิการอำเภอก็ได้ให้ความร่วมมือโดยได้แจ้งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทราบอีกทางหนึ่ง

ศึกษาธิการอำเภอได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการดังนี้

- 1) ให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างต่อเนื่องและหลาย ๆ รูปแบบ
- 2) ควรติดตามนักศึกษาจนกว่าจะจบหลักสูตร
- 3) เพิ่มบุคลากรให้มากขึ้น
- 4) ให้เน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม แก่นักศึกษาด้วย

4.2.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มี 15 โรงเรียนได้รับการประสานงาน ส่วนอีก 9 โรงเรียนยังไม่เคยได้รับการประสานงาน โรงเรียนที่ได้รับการประสานงานรับทราบโครงการในลักษณะเป็นหนังสือแจ้ง เจ้าหน้าที่จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเข้าร่วมประชุม หรือได้รับทราบโดยผ่านทางสภาตำบล โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการประสานงานได้ให้ความร่วมมือโดยช่วยประชาสัมพันธ์โครงการให้นักเรียนและประชาชนได้รับทราบ บางโรงเรียน

ได้ให้ความอนุเคราะห์สถานที่สำหรับเปิดเป็นศูนย์การเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการดังนี้

- 1) ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
- 2) ส่งบุคลากรเข้าร่วมแนะแนวการศึกษาต่อร่วมกับโรงเรียนประถมศึกษา
- 3) ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา
- 4) ควรจัดให้เรียนฟรีโดยไม่เก็บเงินบำรุงการศึกษา และจัดให้ต่อเนื่อง

4.2.1.4 กำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกคนได้รับทราบโครงการ จากการเข้าร่วมประชุมอำเภอ จากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ ส่วนแผ่นพับ แผ่นปลิวหรือเอกสารประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ได้รับเป็นส่วนน้อย และได้ให้ความร่วมมือ โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเองเข้าร่วมเป็นนักศึกษาในโครงการ ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบโครงการและกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและสนับสนุนให้ศึกษาต่อให้มากขึ้น นอกจากนั้นบางสภาตำบลยังใช้ได้เป็นศูนย์การเรียนด้วย

กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการดังนี้

1) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนควรส่งบุคลากรเข้าไปประชาสัมพันธ์โครงการด้วยตนเองให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้าใจรายละเอียดของโครงการ รวมถึงวิธีการเรียนการสอน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพราะกำนันและผู้ใหญ่บ้านจะประชาสัมพันธ์ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ในส่วนรายละเอียดในบางเรื่องไม่สามารถที่จะให้ความกระจ่างกับประชาชนได้

- 2) ควรจัดให้เรียนฟรีโดยไม่เก็บเงินบำรุงการศึกษา
- 3) ควรจัดหาหนังสือพิมพ์เรียนให้เพียงพอ
- 4) ควรจัดให้มีการพบกลุ่มหรือศูนย์การเรียนขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน จะทำให้ประชาชนสนใจมากขึ้น

4.2.1.5 ประชาชน จากการสัมภาษณ์ประชาชน 120 คน มี 90 คนเคยได้รับทราบว่ามีโครงการ คิดเป็นร้อยละ 75 โดยส่วนใหญ่ได้รับทราบโครงการจากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มี 30 คน ที่ยังไม่เคยได้รับทราบว่ามีโครงการ คิดเป็นร้อยละ 25

ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการดังนี้

- 1) รัฐบาลควรมีโครงการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ดี เศรษฐกิจดี ประชาชนก็จะอยู่กับบ้าน และมีโอกาสได้เข้าเรียนมากขึ้น

2) ควรชี้ให้ประชาชนเห็นว่าคนที่เรียนจบแล้วกับคนที่ไม่ได้เรียนแตกต่างกันอย่างไร ควรจะมีการติดตามนักศึกษาที่จบแล้ว

3) ในการประชาสัมพันธ์โครงการควรให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ออกไปชี้แจงกับประชาชนโดยตรง เพื่อจะได้เข้าใจรายละเอียดของโครงการยิ่งขึ้น ซึ่งบางครั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่สามารถพูดถึงจุดให้ประชาชนสนใจหรือชี้แจงรายละเอียดในเรื่องที่มีคนสงสัยได้

4) ควรจัดให้เรียนฟรีโดยยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา

5) ควรเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน

6) ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่น

4.2.2 การประเมินกระบวนการ จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาในโครงการ 350 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างต่อกระบวนการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ลำดับที่	ข้อกระทง	$\bar{X}$	S
1	การประชาสัมพันธ์โครงการทั่วถึง	3.394	0.984
2	ศูนย์เคยขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการช่วยประชาสัมพันธ์	3.154	1.145
3	กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านได้ประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนรับทราบ	3.449	1.178
4	เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯได้ออกประชาสัมพันธ์ในเขตหมู่บ้านของท่าน	2.889	1.195
5	มีการติดประกาศรับสมัครตามหมู่บ้าน	3.214	1.152
6	มีเอกสารประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนได้อ่าน	2.474	1.169
7	นักศึกษามีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์	2.783	1.075

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างต่อกระบวนการดำเนินงาน
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อกระทง	$\bar{X}$	S
8	ครูโรงเรียนประถมศึกษามีส่วนช่วย ในการประชาสัมพันธ์โครงการ	2.791	1.271
รวม		3.019	0.696

จากตารางที่ 6 พบว่านักศึกษามีความเห็นว่าการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับ"ปานกลาง" ($\bar{X} = 3.019$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อกระทงที่ 6 เอกสารประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนได้อ่านยังมีน้อย ส่วนข้อกระทงอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางทั้งสิ้น

4.3 การประเมินผลผลิต

การประเมินผลผลิตของโครงการผู้วิจัยพิจารณาจากผลการดำเนินงานโครงการในระยะที่ผ่านมาว่า หลังจากได้ดำเนินโครงการไปแล้วมีประชาชนสนใจสมัครเข้าศึกษาในโครงการ มากน้อยเพียงไร รับนักศึกษาได้ตามเป้าหมายของโครงการหรือไม่ และมีนักศึกษาที่เรียนไม่จบหรือออกกลางคันจำนวนเท่าไร โดยศึกษาจากเอกสารของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เอกสารของศูนย์การศึกษา นอกระบบโรงเรียนจังหวัดและเอกสารของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ นอกจากนั้นยังประเมินจากการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ 6 คน ครูประจำกลุ่ม 6 คน ศึกษาธิการอำเภอ 6 คน ผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา 24 คน กำนัน 12 คน ผู้ใหญ่บ้าน 24 คน ประชาชน 120 คน และจากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษา 350 คน ได้ผลการประเมินดังนี้

4.3.1 จากการวิเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการระยะยาว พ.ศ. 2535 - 2539 กำหนดตามแนวนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในโครงการขยาย

โอกาสทางการศึกษา มีเป้าหมายให้เพิ่มกลุ่มผู้เรียน โดยวิธีเรียนทางไกล 30 % ทั้งนี้คำนวณจากยอดนักศึกษาปกติที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นทำได้ ในปีงบประมาณ 2534 จำนวน 1,132 คน จะได้จำนวนนักศึกษาเป้าหมายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดขอนแก่น (รวมทั้งจังหวัด) ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวนนักศึกษาตามเป้าหมายและจำนวนนักศึกษาที่ได้รับได้จริง

ปีงบประมาณ	จำนวนนักศึกษา ตามเป้าหมาย(คน)	จำนวนนักศึกษา ที่ได้รับได้จริง (คน)	ต่ำกว่าหรือสูงกว่าเป้าหมาย จำนวน(คน)	ร้อยละ
2535	1,472	1,170	-302	-20.52
2536	1,914	4,887	2,973	155.33
2537	2,488	-	-	-
2538	3,234	-	-	-
2539	4,204	-	-	-

จากตารางที่ 7 พบว่าจำนวนนักศึกษาในปีงบประมาณ 2535 ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ 302 คน คิดเป็นร้อยละ 20.52 ส่วนในปีงบประมาณ 2536 จำนวนนักศึกษาเกินเป้าหมายที่วางไว้ 2,973 คน คิดเป็นร้อยละ 155.33

เมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาเทียบกับเป้าหมายในอำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 อำเภอ โดยฐานที่นำมาคำนวณในปีงบประมาณ 2535 คิดจากเป้าหมายทั้งจังหวัดจำนวน 1,472 คน นำมาเฉลี่ย 11 อำเภอ ซึ่งเปิดดำเนินการโครงการในปีงบประมาณ 2535 จะได้จำนวนนักศึกษาเป้าหมายอำเภอละ 134 คน และฐานที่นำมาคำนวณในปีงบประมาณ 2536 คิดจากเป้าหมายทั้งจังหวัดจำนวน 1,914 คน นำมาเฉลี่ย 15 อำเภอ ซึ่งเปิดดำเนินการในปีงบประมาณ 2536 จะได้จำนวนนักศึกษาเป้าหมายอำเภอละ 128 คน ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนนักศึกษาอำเภอตัวอย่าง ปีงบประมาณ 2535 และ 2536

อำเภอ	2535				2536			
	เป้าหมาย	รับได้	ต่ำ/สูงกว่าเป้า		เป้าหมาย	รับได้	ต่ำ/สูงกว่าเป้า	
	(คน)	(คน)	จำนวน	ร้อยละ	(คน)	(คน)	จำนวน	ร้อยละ
กระนวน	134	94	-40	-29.85	128	200	72	56.25
บ้านฝาง	134	63	-71	-52.99	128	51	-77	-60.16
พล	134	8	-126	-94.03	128	94	-34	-26.56
มัญจาคีรี	134	51	-83	-61.94	128	134	6	4.69
สีชมพู	134	120	-14	-10.45	128	171	43	33.59
หนองเรือ	134	278	144	107.46	128	271	143	111.72
รวม	804	614	-190	-23.63	768	921	153	19.92

จากตารางที่ 8 พบว่าในปีงบประมาณ 2535 ศูนย์อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับนักศึกษาได้ต่ำกว่าเป้าหมาย มีเพียงศูนย์อำเภอนองเรือที่รับนักศึกษาได้เกินเป้าหมาย ส่วนในปีงบประมาณ 2536 ศูนย์อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับนักศึกษาได้เกินกว่าเป้าหมาย มีศูนย์อำเภอบ้านฝางและศูนย์อำเภอพลรับนักศึกษาได้ต่ำกว่าเป้าหมาย

4.3.2 จำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคันและปัญหาอุปสรรคที่พบจากการดำเนินงานโครงการ

จากการศึกษาเอกสารของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ มีจำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคันของศูนย์อำเภอตัวอย่างดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนนักศึกษาที่ออกกลางคันของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอตัวอย่าง ปีการศึกษา 2535 และ 2536

อำเภอ	ปีการศึกษา 2535			ปีการศึกษา 2536		
	นศ.ทั้งหมด	ออกกลางคัน	ร้อยละ	นศ.ทั้งหมด	ออกกลางคัน	ร้อยละ
กระนวน	94	21	22.34	440	46	10.45
บ้านฝาง	63	12	19.05	160	43	26.88
พล	8	-	0.00	404	60	14.85
มัญจาคีรี	51	10	19.61	182	37	20.33
สีชมพู	120	12	10.00	310	56	18.06
หนองเรือ	278	27	9.71	385	45	11.69
รวม	614	82	13.36	1,881	287	15.26

หมายเหตุ ยังไม่มีรายงานการจบ เนื่องจากนักเรียนรุ่นแรก (2/2535)
กำลังศึกษาในภาคเรียนสุดท้าย (2/2536)

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
ครูประจำกลุ่ม ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคัน
มีดังนี้

- 1) สภาพเศรษฐกิจ ทำให้นักศึกษาส่วนหนึ่งต้องไปทำงานเพื่อหารายได้
ช่วยครอบครัว มีการอพยพจากท้องถิ่นเพื่อไปค้าแรงงาน
- 2) ออกไปทำงานช่วยผู้ปกครองในฤดูทำงาน จึงทำให้ขาดการพบกลุ่มเป็น
เวลานาน และมีนักศึกษาบางรายย้อนกลับมาลงทะเบียนเรียนใหม่อีก
- 3) ไม่มีเวลาและหมดความสนใจ
- 4) ขาดการติดตามนักศึกษาในกรณีที่นักศึกษาขาดการพบกลุ่มเป็นเวลานาน

4.3.3 จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 350 คน ได้ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาดังนี้

ตารางที่ 10 ข้อมูลโดยทั่วไปของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน

รายการ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	189	54.0
	หญิง	161	46.0
อายุ	13-15 ปี	97	27.7
	16-18 ปี	139	39.7
	เกิน 18 ปี	114	32.6
สถานภาพ	โสด	326	93.1
	แต่งงาน	23	6.6
	หย่า	1	0.3
ปีการศึกษาที่เข้าเรียน	2535	42	12.0
	2536	308	88.0

จากตารางที่ 10 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ยังเป็นโสดที่พลาดโอกาสเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในระบบ

โรงเรียน เมื่อมีโครงการนี้เกิดขึ้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มคนดังกล่าว ได้มีโอกาสศึกษาต่ออีกครั้งหนึ่ง และนักศึกษาที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2536 มีจำนวนมากกว่านักศึกษาที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2535

4.4 ความคิดเห็นต่อโครงการ

1) จากการดำเนินงานของครูประจำกลุ่มพบว่า ประชาชนได้ให้ความสนใจต่อโครงการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเริ่มเข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น

2) ศึกษาธิการอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ต่างมีความคิดเห็นต่อโครงการนี้ว่าเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์ เป็นโครงการที่ให้โอกาสแก่คนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในระบบโรงเรียน ควรที่จะให้มีการส่งเสริมและพัฒนาปรับปรุงโครงการนี้ต่อไป

3) จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง 350 คน มีความคิดเห็นต่อโครงการดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ลำดับที่	ข้อกระทง	$\bar{X}$	S
1	โครงการนี้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้น	4.109	0.960
2	มีประชาชนในหมู่บ้านที่รับทราบว่ามีโครงการดังกล่าว	3.723	1.161
3	มีคนที่ยอมรับทราบโครงการแล้วและสนใจที่จะเข้าร่วม	3.231	1.146
4	ประชาชนในเขตหมู่บ้านของท่าน- ยอมรับทราบโครงการนี้	3.580	1.106
5	ท่านเห็นว่าโครงการนี้น่าจะมีการส่งเสริมต่อไป	4.523	0.744

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

ลำดับที่	ข้อกระทง	$\bar{X}$	S
6	โครงการนี้ควรขยายให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น	4.363	0.848
7	ผู้ปกครองส่งเสริมให้บุตรหลานเข้าเรียนในโครงการนี้	3.714	1.104
8	ครูโรงเรียนประถมศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนเข้าเรียนในโครงการนี้	4.006	1.133
9	การเข้าเรียนในโครงการนี้ทำให้มีเวลาช่วยงานผู้ปกครอง	4.054	0.955
10	การเรียนในโครงการนี้ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย	3.786	1.082
11	มีหนังสือและสื่อต่างๆในการเรียนเพียงพอ	2.649	1.057
12	ท่านภูมิใจที่ได้เข้าเรียนในโครงการนี้	4.446	0.773
รวม		3.849	0.443

จากตารางที่ 11 พบว่านักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับโครงการนี้ว่าเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์ ทำให้มีเวลาช่วยงานผู้ปกครองและประหยัดค่าใช้จ่าย ควรที่จะได้รับการส่งเสริม และขยายให้ครอบคลุมพื้นที่ให้มากขึ้น อยู่ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 3.849$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อกระทงที่ 3 มีคนรับทราบโครงการแล้วและสนใจที่จะเข้าร่วม และ ข้อกระทงที่ 11 มีหนังสือและสื่อต่าง ๆ ในการเรียนเพียงพอ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ส่วนข้อกระทงอื่น ๆ อยู่ในระดับ "มาก" และ "มากที่สุด"